

УДК 659.1(043.2)

КОЛІР У ВІЗУАЛЬНО-ПРОСТОРОВІЙ КОМПОЗИЦІЇ ЄЛІСЄЄВ І.А., БАСАНЕЦЬ Ю.П.

Національний авіаційний університет, м. Київ

e-mail: ihor.eliseev@npp.nau.edu.ua!!!

Анотація. У дослідженні розглянуто природу сприйняття кольору з точки зору колориметрії та особливостей емоційної оцінки кольорового співвідношення. Емоційність сприйняття кольору названо важливим фактором у використанні засобів кольорової організації. Досліджено природу кольорового контрасту, його значення для психологічного впливу кольору на людину. Автори розкривають закономірності використання контрасту як засобу вираження теми твору, його емоційного наповнення. Відзначається, що естетичний і психологічний вплив кольору на особистість людини мають особливо важливе значення для використання художниками властивостей кольору в їхніх творчих проектах.

Ключові слова: кольоровий контраст, кольорова рівновага, локальний кольоровий тон, колорит, гармонія.

Вступ. Наші знання про тон, колорит, кольорову гармонію, декоративні якості кольору, кольорові контрасти, психологію кольору і т. д. значно збагатилися. Проте особливості суб'єктивного сприйняття кольору та впливу комбінації кольорових співвідношень на психіку людини, спонукають художників до пошуку нових, простих і виразних прийомів та засобів художнього вираження. Дослідження у сфері кольорознавства, проведені відомими вченими, художниками-практиками, створили добру наукову базу для розуміння природи кольору, естетичного впливу та психофізіологічної природи його сприйняття. Мета дослідження полягає у розкритті різних видів кольорового контрасту. Важливим є аналіз та пошук оптимальних методів і прийомів роботи дизайнера в галузі колористики, справедливості конкретних висновків у сфері колористики, які були зроблені художниками-експериментаторами, значення психологічного впливу кольору на людину.

Результати. У науковій і методичній літературі накопичено багато теоретичних матеріалів з проблем кольорознавства. Досліджуючи особливості сприйняття органами зору окремих кольорів та їхній вплив на загальний психологічний стан людини німецький вчений-фізіолог Е. Герінг запропонував «гіпотезу протилежних кольорів», коли світло і відчуття кольору – це результат процесів, що протікають і в сітківці ока, і в зорових центрах мозку. Вчений довів, що оку і мозку потрібно середній сірий, інакше, вони втрачають спокій; що нейтральному сірому кольору відповідає той стан оптичної субстанції, в якому дисиміляція – витрата сил, витрачених на сприйняття кольору, і асиміляція – їх відновлення – урівноважені. Це означає, що середньо-сірий колір відповідає стану рівноваги, необхідному нашому зору. Прийоми і засоби виразної кольорової композиції були предметом дослідження митців минулого століття а також художників-експериментаторів нового часу. Велику цінність для галузі колористики мають наукові дослідження М. Е. Шевреля. На основі його теоретичних праць на початку ХХ ст. художники - неоімпресіоністи запропонували новий метод організації кольорової композиції: цілеспрямоване розкладання складного кольорового тону на спектрально чисті кольори, які наносяться на площину точками різної конфігурації. Проте, оптичне змішування дрібних мазків протилежної кольорової тональності дещо зменшувало яскравість звучання великих кольорових плям. Інший прийом використовували фовісти. Їх метод полягав у зіставленні великих кольорових плям, переважно чистих, насичених тонів, що наповнювали картину особливим емоційним звучанням. Яскраві локальні кольорові плями надавали декоративності картинній площині. Художники використовували контраст «родових (основних)» кольорових тонів. Імпресіоністи та постімпресіоністи вважали, що для гармонійної композиції важливий баланс теплого і холодного тону, а також вдало підібрані кольорові співзвуччя, які будуть передавати всі емоційні переживання художника. Тому, - контраст «теплого і холодного тону» був важливим засобом вираження у їхніх творах.

Контраст «протилежних, (доповнюючих)» кольорів забезпечує, збалансованість, врівноваженість кольорової композиції й одночасно утворює контраст полярних тонів. Загальна кольорова структура при використанні даного контрасту, як правило, виглядає врівноваженою і гармонійною. Співвідношення між чистими, насиченими та змішаними, складними кольорами одного кольорового тону називають контрастом «насиченого» кольорового тону. Використання цього прийому дає можливість відчутти дзвінкість, чистоту, змістовий і психологічний потенціал обраного кольорового тону, який організує навколо себе усі суміжні півтони. Контраст «розміру» кольорових плям характеризує розмірні співвідношення між двома або кількома кольоровими плямами. Його сутність-протиставлення між «багато» і «мало», «великий» і «маленький». Великий – не завжди головний, а малий не обов'язково підпорядкований. Співвідношення різних за розміром кольорових плям не заперечує певної збалансованості, врівноваженості кольорового співзвуччя.

«Симультанний (одночасний)» контраст – це феномен того, що певна незавершеність, недомовленість кольорового ладу композиції спонукає глядача бути її співавтором, вимагає для видимого кольорового співвідношення певного доповнення для відновлення кольорової рівноваги. Слід вважати на те, що використання одночасно кількох видів кольорового контрасту можливе, але один з них мусить бути головним, домінуючим.

Висновки. Для виразного звучання вибраного кольорового контрасту всі інші кольорові контрасти слід підпорядкувати головному. Яскравість і насиченість кольорових тонів візуально-просторової реклами, звичайно, слід доповнювати достатньою кількістю ахроматичного тону для збалансованості кольорової структури. Разом з тим, враховуючи можливості психофізіологічного впливу кольору на людину, порушення кольорового балансу може бути використано як засіб виразності кольорової композиції, наприклад; використання - симультанного контрасту. Враження і душевні переживання художника можуть бути дуже інтенсивними, але якщо з самого початку роботи над композицією дизайнер не вибере відповідний для втілення образного задуму вид кольорового контрасту, то кінцевий результат може виявитися сумнівним. Тому рекомендується, при побудові структури кольорової композиції в просторовому середовищі, вибрати певний контраст, як засіб для створення потрібного колориту, настрою, ефекту психологічної дії, естетичного впливу.

Список використаних джерел

1. Іттен, Й. Мистецтво кольору: Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Видавництво: ArtHuss, 2022 – 96 с.
2. Печенюк Т., Кольорознавство: підруч. (для студ. вищ. навч. зак.).–К.:Грані–Т, 2010.–192 с.
3. Черняк Л.В. Естетика товарів та дизайн: навч. посібник / Л.В. Черняк, Ю.М. Яценко. – К.: КНТЕУ, 2006. – 227 с.